

Çocuk ve Medya

Editör: Şükran KILIÇ

Editör: Doç. Dr. Şükran KILIÇ

ÇOCUK VE MEDYA

ISBN 978-625-7676-42-7

DOI 10.14527/ 9786257676427

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2021, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Mart 2021, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım A.Ş.
İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 2284 Sokak No:105
Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0312) 394 55 91

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Neil Postman'ın Televizyon Öldüren Eğlence kitabında ele aldığı üzere geleneksel medya araçlarından biri olan televizyonun ve Postman'a ek olarak yeni medya araçlarının da çocuklar üzerindeki etkisinin farkında olarak Çocuk ve Medya kitabı üzerine kafa yorduk, ve yine Postman'ın ifade ettiği üzere eğitimcilerin sahip olduğu medya bilinci ile bu kitabı hazırladık. The Truman Show* filmindeki yönetmen rolündeki Christopher karakterinin “Dünyanın gerçekliğini bize sunulan haliyle kabul ederiz” sözünü gerçek yaşamda tersine çevirerek en önemli iletişim araçlarından biri olan medyanın sunduğu gerçekleri (veya kurguyu) olduğu gibi kabul edip etmeme ve ayırt etme bilincine erişilmesi, medyanın çocukların yararına daha fazla kullanabilmesi ve kitabımızın tüm öğrencilere ve de okuyuculara yol gösterebilmesi dileğiyle..

Editör

Doç. Dr. Şükran KILIÇ

* The Truman Show Andrew Niccol tarafından yazılan ve Peter Weir'in yönettiği 1998 yapımı bir filmidir. Filmde Jim Carrey, Laura Linney, Ed Harris ve Natascha McElhone gibi yıldızlar yer almıştır. Truman Burbank, bir yağlıboya resim/bir kartpostal güzelliğinde bir adada yaşamaktadır. Bir işi, evi ve çok sevdiği karısı vardır. Ancak Truman dışında herkes bunun bir oyun olduğunu bilir. Truman'ın yaşamı gerçek sandığı bu stüdyolarda tam otuz yıldır, aralıksız olarak ve reklam vermeden bu yaşamı 24 saat boyunca canlı olarak televizyonda yayınlanmaktadır. 30 yaşına girdiği bölümde yaşadıklarının televizyonda sunulan bir kurgu olduğunu anlayıp sonunda gerçek dünyaya ulaşmıştır.

Bölümler ve Yazarları

Editör: Doç. Dr. Şükran KILIÇ

ORCID No: 0000-0001-7411-1852

1. Bölüm: Geleneksel Medyadan Sayısal Medyaya: Medya Kuramları ve Çocuk

Dr. Öğr. Üyesi Hülya ERASLAN - Ankara Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-9938-968X

2. Bölüm: Çocuk Hakları ve Medya

Dr. Öğr. Üyesi Kevser TOZDUMAN YARALI -

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-7765-0461

3. Bölüm: Dikkat, Bellek ve Öğrenmede Medyanın Etkisi

Dr. Öğr. Üyesi Kevser TOZDUMAN YARALI -

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-7765-0461

4. Bölüm: Erken Okuryazarlık ve Yeni Medya

Dr. Vedat BAYRAKTAR - Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1076-4736

5. Bölüm: Medyadaki Şiddet ve Çocuklar Üzerindeki Etkileri

Öğr. Gör. Demet BUYURGAN - Toros Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0030-2124

Dr. Öğr. Üyesi Sema BENGİ - Toros Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8860-5626

6. Bölüm: Prososyal Davranışlar ve Medya

Dr. Öğr. Üyesi Binhan KOYUNCUOĞLU - Sinop Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1521-7387

7. Bölüm: Toplumsal Cinsiyet ve Medya

Ayşe Tuba ŞAHİN - Ege Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-8360-3960

Doç. Dr. Zeynep ALAT - Ege Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9809-4479

8. Bölüm: Medyanın Çocuk Sağlığı Üzerindeki Etkileri

Dr. Öğr. Üyesi Volkan ŞAHİN - Orta Doğu Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5029-5706

9. Bölüm: Dijital Medya Kullanımında Aile ve Öğretmenin Rolü

Dr. Öğr. Üyesi Arif YILMAZ - Hacettepe Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5106-7721

Doç. Dr. Müge ŞEN - Ankara Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4854-6531

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM

GELENEKSEL MEDYADAN SAYISAL MEDYAYA: MEDYA KURAMLARI VE ÇOCUK

Geleneksel Medya: Kuram ve Çocuk	5
Birinci Aşama: Güçlü Etki Dönemi	6
Güçlü Etki ve Pasif Çocuk	7
Payne Fund Vakfı Araştırmaları ve Sinemanın Çocuklar Üzerindeki Etkisi	7
İkinci Aşama: Sınırlı Etki Dönemi	9
Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı.....	10
Üçüncü Aşama: Güçlü Etkiye Geri Dönüş	11
Eleştirel Kuram ve Çocuk İzleyici	13
Dijital Medya Dönemi ve Çocuk	15
BÖLÜM SONU DEĞERLENDİRME SORULARI	20
KAYNAKÇA	23

2. BÖLÜM

ÇOCUK HAKLARI VE MEDYA

Çocuk Hukuku ve Çocuk Hakları.....	25
Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi	26
Çocuk Hakları Sözleşmesinde Medya	27
Medyanın Çocuğun Hayatındaki Yeri.....	29
Çocuk Dostu Medya	31
Dijital Teknolojinin Çocuklar Üzerindeki Etkileri	31
Çocuk Haklarının İhlalinde Bir Risk Faktörü Olarak Medya	32
Risk Faktörü Olarak Dijital Oyunlar	36
Medyada Çocukların İhmal ve İstismarı.....	37
İnternetteki Tehlike: Siber Zorbalık.....	39
Sosyal Medya ve Çocuk.....	39
Reklam ve Çocuk.....	41
Çocuk Hakları Bağlamında “Çocukluk Anlayışı” ve Medya.....	42
Medya ve Çocuğun Katılımı	44

Dergi Gazeteciliği ve Yayın	47
Fotoğrafçılık	48
Video ve Televizyon	48
Radio Yapımları	49
Dünya Çocuklarının Görüşüyle Medya Açısından Çocuk Hakları	49
Medya Çocuk Koruma Politikaları	50
Mülakattan Önce	53
Mülakattan Sonra	53
Çocuk Haklarının İşlerliğinde Çocuklar ve Yetişkinler İçin Medya Okuryazarlığının Önemi	55
Çocuk Hakları Eğitimi	57
BÖLÜM SONU DEĞERLENDİRME SORULARI	59
KAYNAKÇA	61

3. BÖLÜM

DİKKAT, BELLEK VE ÖĞRENMEDE MEDYANIN ETKİSİ

Dikkat, Bellek ve Medya İlişkisi	66
Yürütücü İşlevler	67
Televizyon ve Videoların Bebek İzleyicileri	68
Okul Öncesi Dönemde Televizyon	70
Medya ile Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) ve Otizm İlişkisi	72
Sosyal Öğrenme –Bilişsel- Kuramı Bağlamında Medya	73
Medyanın Öğrenmeye Etkisi	76
Medyadan Şiddeti Öğrenmek	78
Medyanın Dil Gelişimine Etkisi	80
Reklamların Öğrenmeye Etkisi	84
Bilgisayar Oyunlarının Çocuğun Gelişimine Etkisi	85
Çocukların Gelişimlerini Olumlu Etkileyen Medya Kullanımı	87
BÖLÜM SONU DEĞERLENDİRME SORULARI	91
KAYNAKÇA	93

4. BÖLÜM ERKEN OKURYAZARLIK VE YENİ MEDYA

GİRİŞ.....	97
YENİ MEDYA ARAÇLARI	98
Akıllı Televizyon (Smart TV) ve Erken Okuryazarlık.....	98
Eğitici TV Programları ve Erken Okuryazarlık	99
Bilgisayar, Tablet ve Akıllı Telefonlar.....	103
Bilgisayar, Tablet, Akıllı Telefonlar ve Erken Okuryazarlık Becerileri.....	103
Dijital Çocuk Gazeteleri ve Dergileri ve Erken Okuryazarlık.....	105
Dijital Kitaplar ve Erken Okuryazarlık.....	108
BÖLÜM SONU DEĞERLENDİRME SORULARI.....	115
KAYNAKÇA	117

5. BÖLÜM MEDYADAKİ ŞİDDET VE ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

ŞİDDET	123
Şiddet Kavramı	123
Şiddet Türleri	124
SALDIRGANLIK	124
Saldırganlık Kavramı	125
Saldırganlık Türleri ve Cinsiyet Değişkeni	125
Saldırganlık ve Şiddet İle İlgili Kuram ve Yaklaşımlar	127
İç Güdü Kuramı.....	127
Psikanalitik Kuram	128
Etiyolojik Kuram	128
Engellenme-Saldırganlık Kuramı	128
Sosyal Bilişsel Öğrenme Kuramı.....	129
ZORBALIK.....	130
Zorbalık Kavramı	130
Zorbalık Türleri ve Cinsiyet Değişkeni	130
Zorbalık Nedenleri.....	131
MEDYADAKİ ŞİDDETİN ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ.....	132
Medya ve Şiddet Arasındaki İlişki	133
Televizyon ve Şiddet.....	134
Televizyonda Yayımlanan Şiddet Görüntüleri ve Çocuk Ruh Sağlığı	135

Televizyondaki Şiddet Görüntüleri ile Saldırganlık İlişisini Açıklayan Çalışmalar	136
ÇİZGİ FİLM VE ŞİDDET	143
DİJİTAL TEKNOLOJİ; BİLGİSAYAR, TABLET, AKILLI CEP TELEFONU VE ŞİDDET	144
SONUÇ	148
BÖLÜM SONU DEĞERLENDİRME SORULARI	149
KAYNAKÇA	151

6. BÖLÜM PROSOSYAL DAVRANIŞLAR VE MEDYA

Prososyal Davranışlar ve İlgili Kavramlar	160
Prososyal Davranış Çeşitleri	162
Prososyal Davranışın Temel Öğeleri	163
Özgecilik	164
Empati	164
Sempati	165
Perspektif Alma	165
Kendine Değer Verme	165
Rol Üstlenme	165
Prososyal Davranış Gelişim Süreci	166
Prososyal Davranışları Etkileyen Etmenler	171
Çocuk ve Medya	172
Prososyal Davranışlar ve Çocukların Medyadan Etkilenim Boyutları	173
Prososyal Davranışlar ve Medya ile İlgili Güncel Bilgi ve Bulgular	178
Bitirirken	184
BÖLÜM SONU DEĞERLENDİRME SORULARI	186
KAYNAKÇA	188

7. BÖLÜM TOPLUMSAL CİNSİYET VE MEDYA

Cinsiyete Göre Medya Kullanımı	194
Dizi, Film ve Programlar	196
Çizgi Filmler	197
Reklamlar	198

Bilgisayar Oyunları	198
Çocuk Edebiyatı.....	199
Fiziksel Özellikler	200
Meslek Seçimi	201
Kuramsal Yaklaşımlar	202
Medya Okuryazarlığı	203
BÖLÜM SONU DEĞERLENDİRME SORULARI.....	205
KAYNAKÇA	207

8. BÖLÜM

MEDYANIN ÇOCUK SAĞLIĞI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

GİRİŞ.....	209
MEDYA VE OBEZİTE.....	210
MEDYA VE TÜKETİM KÜLTÜRÜ.....	213
SON SÖZ.....	215
BÖLÜM SONU DEĞERLENDİRME SORULARI.....	216
KAYNAKÇA	218

9. BÖLÜM

DİJİTAL MEDYA KULLANIMINDA AİLE VE ÖĞRETMENİN ROLÜ

Aile	222
Ev Ortamında Dijital Medyaya Erişim	222
Ev Ortamında Dijital Medya Kullanımı.....	225
Ailenin Dijital Medya Kullanımında Rolü ve Rehberliği.....	227
Ailenin Dijital Medya Kullanımında Evde Karşılaştığı Zorluklar/Sorunlar	231
Okul.....	233
Okulda Ortamında Dijital Medyaya Erişim	234
Okul Ortamında Dijital Medya Kullanımı	237
Öğretmenin Dijital Medya Kullanımında Rolü ve Rehberliği	240
Öğretmenin Dijital Medya Kullanımında Okulda Karşılaştığı Zorluklar/Sorunlar.....	241
Eğitsel, Ücretsiz ve Devlet Kurumlarının İçeriğini Oluşturduğu Uygulamalar	243
MERAKLI MİNİK Uygulaması	243
TRT ÇOCUK Uygulaması	243

Türkçe Web Siteleri	243
Yabancı Dilde Web Siteleri.....	244
BÖLÜM SONU DEĞERLENDİRME SORULARI	245
KAYNAKÇA	247
Editör ve Yazarlar Hakkında	251

1. BÖLÜM

GELENEKSEL MEDYADAN SAYISAL MEDYAYA: MEDYA KURAMLARI VE ÇOCUK

Dr. Öğr. Üyesi Hülya ERASLAN - *Ankara Üniversitesi*

ORCID No: 0000-0002-9938-968X

Günümüzde medya, gelişen yeni teknolojiler sayesinde çocuğun toplumsallaşmasında aile ve okulun bir adım önüne geçtiği savunulmaktadır. Medya kavramı kitlelerle iletişim sağlayan matbaa, telgraf, telefon, faks, gazete, dergi, sinema, radyo, televizyon, video bilgisayar, cep telefonu, tablet gibi kitle iletişim araçlarının tümüne birden verilen ortak addır. İngilizce “araç” anlamına gelen “medium” kavramının çoğulu olan “media” sözcüğü ile bir araç aracılığı ile yüz yüze iletişimden farklı olarak uzaktan iletişim kurma eylemi ifade edilmektedir (Maigret, 2013). Teknolojik alanda yeni gelişmelerle birlikte medya kavramı da geleneksel ve yeni medya olarak ikiye ayrılmıştır. Tarihsel süreç içerisinde teknolojik alanda her yeni gelişme onu bir öncekine göre yeni yapsa da internet ve internet alt yapısına dayanan teknolojik araçlar yeni medya olarak isimlendirilmiştir. Yeni medya bir kısmı bilgisayarlara (bilgi-işlem) özgü, bir kısmı ise iletişim araçlarına (haberleşme-telekomünikasyon ve yayıncılık) özgü yapıları barındıran iki yönlü melez bir yapıdır. Çağımızda geleneksel iletişim araçlarından ayrı olarak internet, GSM, WAP, GPRS, CD, VCD, DVD, cep telefonu, dizüstü bilgisayar, tablet, gibi yeni medya teknolojileri sayısal teknoloji ile üretilirler. Yeni medya sayısal ağlara bağlanabilme özelliği sayesinde kullanıcılarına çift yönlü iletişim kurabilme imkanı ve bu ağların sağladığı çoklu medya ortamını sunar (Törenli, 2005).

Yeni iletişim teknolojileri geleneksel iletişim araçlarına göre kimi avantajlara sahiptir. Bu yeni araçlar sayesinde kullanıcılar mekandan ve zamandan bağımsız olarak karşılıklı etkileşime girebilir. Akıllı telefonlar sayesinde sosyal medya üzerinden kullanıcılar arasında iletişime geçebilir. Yeni medya ile birlikte geleneksel medyanın dayattığı sınırlı içerikler de çeşitlenmiştir. Kullanıcılar tercihlerine göre farklı içerik türlerine istedikleri zaman ulaşabilmektedirler. Günümüzde artık

yeni medya çocuğa etkileşim, kullanıcı türevli içerik üretimi, hipermetinsellik¹, ve multimedya özelliği ile çocuklara iletişim kurabilecekleri paylaşımında bulunabilecekleri sosyal medya ortamları, bilgiye erişebilecekleri web siteleri, eğlence ihtiyaçlarını karşılayacakları dijital oyunları sunmaktadır (Ülken ve Kılınç, 2018).

Çağımızda çocuklar doğdukları andan itibaren ekranın karşısında büyümektedirler. Bu ekran eskiden sadece televizyonla sınırlıyken günümüzde etkileşime açık her türlü yeni dijital medya araçlarıdır. Dünya Sağlık Örgütünün 2019 yılında yayımladığı rehberde göre, çocuklar iki yaşına kadar ekran karşısında vakit geçirmemeli, 2-4 yaş arasındaki çocuklar ise bir saatten fazla ekrana maruz kalmamalıdır. Fiziksel aktivitenin önemine değinilen rehberde oturma eylemi sırasında çocuklara hikâye okuma ya da anlatma gibi çocuğun kendini harekete geçirdiği farklı etkinliklere başvurulması gerektiği vurgulanmaktadır.

Bu bölümde tarihsel süreç içerisinde iletişim araştırmalarındaki çocuk ve medya ilişkisini ele alan kuramsal yaklaşımlar incelenerek dijital dönemde ortaya çıkan yeni iletişim araçları ve onların ürünlerinin çocukla olan etkileşimini ele alan çalışmalar üzerinden değerlendirme yapılacaktır. Bu tartışmaya başlamadan önce ele alınması gereken iki önemli kavram vardır: Çocuk ve çocukluk.

Çocuk ve çocukluk kavramları birbirinden farklı tarihselliklere sahip iki önemli gerçekliktir (İnal, 2015). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre 18 yaşın altındaki her birey çocuk olarak kabul edilmektedir. Çocukluk, insan yaşamında özel bir süreçtir ve bu süreç boyunca birey hayata dair pek çok bilgiyi öğrenerek büyür. Bu öğrenme sürecinde çocuğun fiziksel ve psikolojik yönlerden sağlıklı yetişebilmesi için başta aile olmak üzere, eğitim kurumlarına, topluma ve medyaya önemli görevler düşmektedir. Büyüme süresince tüm çocuklar ırk, din, dil ayrımı gözetmeksizin temel haklara – hayatta kalma hakkı, gelişme hakkı, korunma hakkı ve katılım hakkı- sahiptirler (Çocuk Hakları ve Gazetecilik Uygulamaları UNICEF, 2007).

“Çocuk doğanın bir armağanıyken, çocukluk imgesi ise insanın yarattığı bir şeydir” (Elkind, 1999, akt., İnal, 2015). Neil Postman ise Çocukluğun Yok Oluşu isimli kitabında çocukluğun bekleliğin aksine toplumsal bir kurgu olduğunu altını çizer:

1 Hipermetin, bilgisayar, cep telefonu, tablet vb. gibi elektronik cihazların ekranlarında yer alan -yazılı metinden farklı olarak - fotoğraf, video, tablo, imaj gibi farklı içerik sunan gelişmiş özelliklere sahip belgelerdir. “Hipermetinsellik arayüz ve/veya ağ üzerinden başka alternatif mecralara/metinlere linkler ve etiketler aracılığıyla kolaylıkla erişimin gerçekleşmesi olarak tanımlanmaktadır” (Narin, 1996, s.119).

“Çocuklar, göremeyeceğimiz bir zamana gönderdiğimiz canlı mesajlardır. Biyolojik açıdan herhangi bir kültürün kendisini yeniden üretime gereksinimini unutmaması tasavvur edilemez. Fakat bir kültürün toplumsal açıdan çocukluk fikrine sahip olmaksızın var olması oldukça muhtemeldir. Bebekliğin tersine çocukluk, biyolojik bir kategori değil, toplumsal bir kurgudur” (1995, s.7).

Joshua Meyrowitz, toplumları iletişim biçimlerine göre sözlü, basılı ve elektronik olarak sınıflandırır. Farklı iletişim biçimleri farklı toplumsal kavramsallaştırmalar yaratmıştır. Kitle iletişim araçlarının özellikle televizyonun varlığı toplumsal ilişki biçimlerini yeniden şekillendirmiştir. Çocuğun toplumsal bir özne haline gelmesinde kitle iletişim araçları diğer faktörlerle birlikte ön plana çıkmış bu durum da çocukluk ve yetişkinlik kavramlarının toplumsal anlamları da değişmiştir (Meyrowitz, 1985, akt., Timisi, 2011).

“20. yy’ın ortalarına kadar çocukluk insan yaşamının dış dünyaya karşı korunan bir dönemdir. Çocuk yetişkinden farklı giyinir, farklı davranır; kullandığı dil farklıdır. Çocuğun duyması istenmeyen sözcükler vardır. Son otuz yıldır ise televizyon sayesinde çocuk imajı rolü konusunda kesin bir dönüşüm yaşanmaktadır. Tamamıyla olmasa bile çocuk ve yetişkin arasındaki farklılıkları ortadan kalkmaya başlamıştır (Meyrowitz, 1985, akt., Timisi, 2011).

Neil Postman (1995), çocukluk fikrini Rönesans’ın buluşlarından biri olarak değerlendirir ve bilim, ulus-devlet, dinsel özgürlüklerle birlikte çocukluğun hem toplumsal bir yapı hem de psikolojik bir koşul olarak on altıncı yüzyılda ortaya çıktığını ve günümüze kadar da varlık gösterdiğini ama elektronik medyanın çocukluğu yavaş yavaş ortadan kaldırdığını söyler. Çocuğa özgü bir çocukluk dünyasının olduğu düşüncesine İlk ve Ortaçağ toplumlarında rastlamak zordur. Feodalizmin yavaş yavaş ortadan kalkması ve kapitalizmin gelişmeye başlamasıyla on beşinci yüzyılın sonlarına doğru çocukluk imgesi de ortaya çıkmıştır. Gutenberg’in matbaayı icat etmesi, ulusal dillerin ve kitap basımının yaygınlaşması, okul eğitimi, mahrem düşüncesi, Rönesans ve Aydınlanma filozoflarının çocuğa yönelik olumsuz bakış açısını dünyevi ve koruyucu bir biçimde değiştirmeleri, sanayileşme, kentleşme, değişen aile yapıları, orta sınıf aile ve eş tiplerinin egemenliği, karma eğitim gibi pek çok yeni faktör çocukluk düşüncesinin ortaya çıkıp gelişmesine aracılık etmiştir (İnal, 2015).

Elektronik medyanın ortaya çıkışı ile birlikte çocukluk ve yetişkinlik arasındaki çizginin silinmesi çocukların yetişkinlerle aynı kültürel kaynaklara, simgesel kodlara, dil ve iletişim biçimlerini erişebilmesi çocukluğun ortadan kalkması ya